Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija

175/2022 vp
27.10.2022

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja antaa lausunto julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista. Into käsittelee lausunnossaan palkkatukiuudistuksen vaikutuksia työpajatoimintaan ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien palveluihin. Lausuntoa varten Into on kerännyt näkemyksiä työpajakentältä. Lausunnossa on mukana runsaasti työpajatoimijoiden lainauksia eri alueiden tilanteiden ja käytännön kokemusten esille nostamiseksi.

Into vastustaa palkkatukiuudistusta, ellei siihen tehdä olennaisia muutoksia.

Lausunnon keskeinen sisältö

- **Palkkatukiuudistuksen vaikutuksesta palkkatuettu työ tulee vähenemään olennaisesti kolmannella sektorilla, myös työpajoilla, ja näin ollen työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys tulevat kasvamaan.** Päinvastaisesta tarkoituksestaan huolimatta palkkatukiuudistus on lisäämässä heikossa asemassa olevien työttömyyttä. Paikalliset vaikutukset työttömyyden kasvuun tulevat olemaan suuria.
- **Erityisesti muutokset 100 %:n palkkatukeen tulevat olemaan työpajatoimijoille dramaattisia**. Uudistuksella on myös kielteisiä kerrannaisvaikutuksia ja se heikentää työpajojen mahdollisuuksia tarjota muita palveluita ja rakentaa tarkoituksenmukaisia palvelupolkuja esim. kuntouttavasta työtoiminnasta tai työkokeilusta palkkatuettuun työhön. **Uudistus tulee vähentämään merkittävästi haavoittuvassa asemassa olevien kuntoutumiseen ja työllistymiseen liittyviä palveluita.** Esitetyssä muodossa vaikutukset tulevat olemaan kielteisiä ja heikossa asemassa olevien työllistyminen tulee monin paikoin halvaantumaan.
- Kolmannen sektorin palkkatuettu työ on suunnattu henkilöille, jotka tarvitsevat valmennuksellista tukea elämäntilanteeseensa ja osaamisensa kasvattamiseen. On huomattava, etteivät yritykset pysty jatkossakaan tarjoamaan tätä tukea ja siten työllistymismahdollisuuksia tälle kohderyhmälle. Tähän tarvitaan välityömarkkinatoimijoita, kuten työpajoja. **Olennaista on lisätä avoimille työmarkkinoille poluttavia palveluita, kuten edelleen siirtämistä. Kuitenkin juuri sitä ollaan uudistuksessa vähentämässä.**
- Uudistuksessa ennakoitu palkkatuetun toiminnan kauppavaikutus on käytännössä täysin epätodennäköinen. **Myöskään EU:n valtiontukisääntely ei vaadi esitettyjä tiukkoja kriteereitä. Mahdollinen kauppavaikutus ja kilpailun vääristyminen pitää arvioida tapauskohtaisesti. De minimis -ehtoa ei tule soveltaa. Into vastustaa palkkatukiuudistusta, ellei siihen tehdä olennaisia muutoksia.**

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

Palkkatukiuudistuksesta yleisesti

Into katsoo, että esitys vesittää hallitusohjelman tavoitteen *"Kehitetään välityömarkkinoita"*, sillä se päinvastoin vähentää merkittävästi välityömarkkinoiden työllistämismahdollisuuksia ja heikentää toimijoiden toimintaedellytyksiä. Työllisyyskehitys on ollut myönteistä, mutta pitkäaikaistyöttömyys on jäänyt edelleen liian korkeaksi, ja sitä on vähennettävä vahvoin toimin. Se ei kuitenkaan tule tapahtumaan tällä esityksellä. Into painottaa, että hallitusohjelman mukainen työllisyysasteen nostaminen edellyttää päinvastoin palkkatuetun työn mahdollisuuksien lisäämistä sekä kolmannella sektorilla että kunnissa.

Esityksen tarkoituksena on lisätä palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla ja edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. On kuitenkin huomattava, että yksityinen sektori työllistää palkkatuella sellaisia henkilöitä, jotka ovat jo muutoinkin lähellä työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kolmannen sektorin toimijat ja kunnat puolestaan työllistävät palkkatuella kaukana avoimista työmarkkinoista olevia, vaikeasti työllistyviä ja pitkäaikaistyöttömiä, jotka tarvitsevat valmennuksellista tukea elämäntilanteeseensa ja osaamisensa kasvattamiseen.

Into huomauttaa, että uudistuksen tavoitteena oleva byrokratian vähentäminen voi edistää niiden työnhakijoiden työllistymistä, jotka ovat jo lähellä avoimia työmarkkinoita. **Uudistus ei kuitenkaan lisää yritysten kiinnostusta työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia ja tukea tarvitsevia työttömiä.** Yritykset tarvitsevat palkkatuen lisäksi tukea paitsi palkkatukiprosessissa, erityisesti palkkatuella palkattavan perehdyttämisessä ja ohjaamisessa. Tätä tukea voivat edelleen siirtämisen ja työhönvalmennuksen avulla tarjota työpajat ja muut välityömarkkinatoimijat. Näitä keinoja tulisi lisätä ja kehittää – ei vähentää, kuten esityksessä ollaan tekemässä. **Kokonaisuudessaan esitys on heikentämässä vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämismahdollisuuksia ja lisäämässä heidän työttömyyttään.**

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnossa todetaan, ettei esitysluonnoksessa ole arvioitu riittävästi muutoksen kielteisiä vaikutuksia, esimerkiksi vaikutuksia erilaisille yhdistyksille ja säätiöille. **Into pitää esityksen vaikutusarviointeja edelleen riittämättöminä.** Tämä koskee erityisesti 100 %:n palkkatukea. **Esityksessä oletetaan, että 100 %:n tuella työllistettyjen määrä korvautuisi osin muulla palkkatuetulla työllä. Välityömarkkinatoimijoilla on tähän kuitenkin hyvin kapeat mahdollisuudet.** On myös huomattava, että valtionavustus nuorten työpajatoimintaan kattaa kolmannen sektorin toimijoilla keskimäärin vain reilu 10 % niiden kokonaisbudjetista. Käytännössä kolmannen sektorin palkkatukityöllistämisen vähentyisi tältä osin merkittävästi. Uudistuksella olisi myös kielteisiä kerrannaisvaikutuksia muihin välityömarkkinatoimijoiden palveluihin. Näitä vaikutuksia ei esityksessä ole tarkasteltu. Kokonaisuudessaan vaikutukset kolmannen sektorin toimijoihin ovat esitettyä merkittävämmät. SOSTEn arvion mukaan esitys vaikuttaa kokonaisuudessaan kriittisesti vähintään 100–200 järjestön toimintaan. Muutoksista tulee tehdä kattava vaikutusarviointi.

Esityksessä ei myöskään ole tarkasteltu riittävästi eri työnhakijaryhmiä, heidän tarpeitaan ja työllistymismahdollisuuksiaan. Kaukana avoimista työmarkkinoista olevat tarvitsevat vahvaa valmennuksellista tukea. **Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämiseksi tarvitaan välityömarkkinatoimijoita ja niiden valmennuspalveluita sekä avoimille työmarkkinoille poluttavia palveluita, kuten edelleen siirtämistä. Esityksessä kuitenkin nimenomaan heikennetään mahdollisuuksia tukea tämän kohderyhmän työllisyyttä**.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Työpajatoimija tiivistää:

> *”Tukea tarvitsevat pitkäaikaistyöttömät jäävät täysin työmarkkinoiden ulkopuolelle, eikä siten hallituksen tavoite saada heitä työmarkkinoille ainakaan onnistu.”*

Palkkatukiuudistuksen vaikutukset työpajatoimintaan

Palkkatuettu työ on työpajojen kolmanneksi yleisin toimenpide kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilun jälkeen. Palkkatukea hyödynnetään myös työpajojen tuottamassa oppisopimuskoulutuksessa. Palkkatuettu työ mahdollistaa tarpeisiin vastaavat työpajan sisäiset palvelupolut ja edistää avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Työllistymistä voidaan tukea mm. edelleen siirtämisen avulla. Välityömarkkinoilla työpajat ovat merkittäviä palkkatuetun työn tarjoajia. Työpajoilla palkkatuetussa työssä on vuosittain n. 2 300 valmentautujaa. **Kolmannen sektorin yhdistykset ja säätiöt tarjoavat palkkatuettua työtä vuosittain yli 800 valmentautujalle. Uudistus vaarantaa näiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelut.** Into jäsenenä on tällä hetkellä 269 työpajaorganisaatiota, joista kolmannen sektorin toimijoita on 99. Esitetyt muutokset koskevat suurta osaa näistä työpajoista.

Into painottaa, että esitetyillä muutoksilla on kerrannaisvaikutuksia, jotka heikentävät työpajojen ja muiden välityömarkkinatoimijoiden mahdollisuuksia tarjota muita valmennus-, kuntoutus- ja työllistämispalveluita. On myös huomattava, että esitys heikentäisi työpajojen työvalmennuksen laatua. Tuotannollisissa tehtävissä valmennushenkilöstö joutuisi paikkaamaan palkkatuella työllistettävien määrän vähenemistä omalla työpanoksellaan. Tämä olisi pois valmentautujien valmennustyöstä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. **Monella työpajalla uudistus tulisi johtamaan myös valmennushenkilöstön irtisanomisiin.**

Into keräämien näkemysten mukaan palkkatukiuudistuksen vaikutukset työpajakentällä olisivat laajat ja lisäisivät heikossa asemassa olevien työttömyyttä:

> *”Toimintoja joudutaan varmasti supistamaan ja joitain työpajoja säätiön sisällä lopettamaan. Jatkossa voimme siis tarjota muille työllisyyspalveluiden asiakkaille suppeampia palveluita ja tukimuotoja.”*

> *”Palkkatukieurojen sitominen de minimis -tukeen tarkoittaa yhdistyksellemme 100 % palkkatukipaikkojen väheneminen vuosittain 100:sta viiteen henkilöön. Käytännössä tämä leikkaus vie yhdistykseltämme toimintaedellytykset ja toimintamme tulee päättymään vuoden 2023 lopussa, jolloin nyt tehtävät pitkät palkkatukijaksot päättyvät.”*

> *”Pystymme tarjoamaan nyt palkkatuella oleville oppimisympäristön ja tuen vahvistua, saada kokemusta ja osaamista työpajatoiminnasta sekä erilaisista työtehtävistä ja nuorten tavoin myös työelämän pelisäännöistä kertauksena. Pystymme myös tarjoamaan joustavasti tukea ja opastusta kohti avoimia työmarkkinoita palkkatukijakson jälkeen. Ilman tätä kokemusta ja tehtäviä, moni menettää mahdollisuuden päästä matalan kynnyksen työpaikkoihin, joiden kautta avoimet työmarkkinat olisivat se realistinen seuraava vaihtoehto.”*

> *”Palkkatukiuudistuksen vaikutus toimintaamme olisi musertava. Meillä on tällä hetkellä palkkatuella töissä 21 henkilöä ja aloittamassa 5 eli yhteensä 26 hlöä kuukausitasolla. Vuosia on tehty töitä sen eteen, että toiminta vastaa työelämälähtöisyyttä ja pystytään tarjoamaan aitojen työpaikkojen kaltaisia, mutta kuitenkin matalan kynnyksen työtehtäviä. Suurin osa työtehtävistä on yrityksille tehtävää alihankintatyötä. Tämä edellyttää palkkatuella olevia työntekijöitä, jotta tässä laatu/aikatauluvaateessa voidaan pysyä, pelkän kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilun*

varassa tämä ei toteutuisi. Mikäli uudistus toteutuu, se tarkoittaisi meillä käytännössä kaikkien tuotantopainotteisten työpajojen alasajoa ja koko 17 vuoden rakennetun työympäristön alasajoa ja tätä kautta alueen matalan kynnyksen työpaikkojen menettämistä. Viime vuonna meillä oli palkkatuella työllistettynä toiminnoissa yhteensä 37 eri henkilöä (yli 200 tukikuukautta), joten oleellinen muutos olisi tuleva 5 henkilöä (60 tukikuukautta). Olemme alueella ainoa matalan kynnyksen työllistäjä, joten Pohjois-Satakunnan työllisyystilanne heikkenisi oleellisesti."

"Suurimmalle osalle kohderyhmään kuuluvista yhdistyksen tuettu ja valmennusta sisältävä palkkatukijakso on tärkeä välivaihe työelämään valmentautumisessa. Hyppäys suoraan kuntouttavasta työtoiminnasta tai työkokeilusta avoimen sektorin työsuhteeseen on monelle liian haastava. Pelkona myös on, että suurella osalla kohderyhmään kuuluvista ei ole valmiuksia hakeutua avoimille työmarkkinoille ilman ulkopuolista tukea. Todennäköisesti myös työsuhteiden keskeytykset lisääntyvät uudistuksen myötä."

Työllisyyspoliittiseen avustukseen liittyvien muutosten vaikutukset työpajakentällä

Työllisyyspoliittinen avustus on merkittävä monelle kolmannen sektorin toimijalle myös työpajakentällä. Elinkeinotoiminnan käsitteen muutos vaikuttaisi siihen kielteisesti. Sekä palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki, että työllisyyspoliittinen avustus katsotaan de minimis -tueksi (200 000 € / kolmessa vuodessa). Into ei pidä tätä tarkoituksenmukaisena. Järjestöjen taloudellinen toiminta ja muu kuin taloudellinen toiminta tulee käsitellä erillisinä palkkatukea myönnettäessä: tuen hakijat voivat eriyttää ne kirjanpidossaan.

Työpajatoimijat kuvaavat työllisyyspoliittiseen avustukseen liittyvien muutosten kielteisiä seurauksia:

"Meillä on työllisyyspoliittinen avustus yhtenä rahoitusmuotona, ja edellytys rahoituksen myöntämiselle on minimitavoite keskimäärin 15 palkkatuella kerrallaan (n. 180 tukikuukautta) ja lisäksi 15–30 työkokeilijaa/kk, josta tavoitteena siirtyä mahdollisuuksien mukaan palkalle hankkeeseen. Myös tämä rahoitus loppuisi meiltä tämän uudistuksen myötä kokonaan, mikä tarkoittaa lähes 87 000 €/vuosi. Tämä edellyttää myös ohjausresurssiin huomattavaa irtisanomista."

"TYPO-avustus on yksi merkittävä osuus rahoituksestamme ja sen loppuminen/pieneneminen auttamatta tarkoittaa toiminnan supistamista = yt-neuvottelut. Voimme jatkossa työllistää entistä vähemmän ihmisiä --> lisää alueen työttömyyttä."

"Pienten paikkakuntien toiminta lakkaa. Emme pysty pyörittämään ilman TYPO-hanketta. Olemme jo siihen varautuneet."

"No jos ja kun TYPO-hanketta ei saa, pitkään työelämän ulkopuolella olleiden valmentautujiemme tuki, työhönvalmennus, joukossa myös maahan muuttaneita, jää todella pieneksi ja positiiviset jatkopolut minimiin. Saati kaikki muu hyvä, digitaitoja emme voi enää kouluttaa, emmekä muitakaan meidän koulutuksia, joilla on voitu saada opiskeluinto heräämään Ensi vuosi vielä kituutetaan ja sitten toiminta loppuu. Olemme merkittävä työllistäjä alueella ja kuntakin jää ilman meidän osaamistamme 2025. Miten vanhukset, jotka ovat voineet asua kotonaan meidän tuella? Miten yksinäiset kohtaamispaikkojen asiakkaat? Miten ikäihmiset, joille olemme voineet antaa digitukea ilmaiseksi jne. Tämä vaikuttaa todella suureen joukkoon ihmisiä, jotka ovat jo syrjäytyneet tai sen uhan alla."

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

100 prosentin palkkatuen muutokset kriittisiä

Into katsoo, että hallituksen esityksellä tulee olemaan dramaattisia vaikutuksia työpajatoimintaan ja heikossa asemassa olevien työllistyminen tulee halvaantumaan. Päinvastaisista tarkoituksistaan huolimatta esitys on lisäämässä heikossa asemassa olevien työttömyyttä.

Esityksen mukaan aiemmin käytetty elinkeinotoiminnan käsite korvattaisiin taloudellisen toiminnan käsitteellä sääntelyn yhdenmukaistamiseksi EU:n valtiontukisääntelyn kanssa. 100 %:n palkkatuen ja työllisyyspoliittisen avustuksen myöntäminen olisi jatkossa mahdollista muille, kuin taloudellista toimintaa harjoittaville toimijoille (myytyjen tavaroiden ja palveluiden arvo alle 200 000 euroa vuodessa) sekä niille taloudellista toimintaa harjoittaville, joiden taloudellisella toiminnalla ei olisi vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos järjestö harjoittaa toimintaa, jolla on kauppavaikutus, 100 % tuki myönnettäisiin de minimis -tukena (200 000 euroa kolmen vuoden aikana yhdelle tuensaajalle). Muutokset koskisivat myös työllisyyspoliittisia avustuksia.

Esityksessä määritellään 100 %:n tukeen sellaisia kriteerejä, joita noudattaen kauppavaikutus ei mitenkään voi täyttyä. **Into korostaa SOSTEn tapaan, että lainsäätäjän tulkinta EU-sääntelystä on liioitellun tiukka.** Ei ole esitetty perusteluja, miksi yhdistysten ja säätiöiden 100 %:n palkkatuki vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ei ole myöskään esittänyt konkreettista esimerkkiä tapauksesta, jossa tuella olisi tällainen vaikutus. Into katsoo, etteivät ehdotetut kriteerit ole tarkoituksenmukaisia. Ne tulisivat vähentämään merkittävästä heikossa työmarkkina-asemassa olevien mahdollisuuksia työllistyä kolmannelle sektorille sekä saada valmennuksen tukea tilanteeseensa ja sen avulla tukea jatkopoluille sijoittumiseen. **Into katsoo, ettei de minimis -ehtoa tule soveltaa tässä lainkaan.**

Into katsoo SOSTEn ja muiden välityömarkkinatoimijoiden tapaan, että mahdollinen kilpailun vääristyminen ja kauppavaikutus voidaan ja tulee arvioida tapauskohtaisesti myös järjestöjen palkkatuetun toiminnan osalta. Into myös huomauttaa, että näin ollaan toimimassa myös Työkanava Oy:n osalta – sama tulee olla käytäntönä myös vakiintuneiden välityömarkkinatoimijoiden kohdalla.

Into korostaa välityömarkkinatoimijoiden kanssa, että järjestöjen palkkatuetun toiminnan kauppavaikutus on äärimmäisen epätodennäköinen. Kauppavaikutusta ei ole käytännössä kenelläkään 100 % palkkatukea saavalla järjestöllä. Järjestöjen taloudellinen toiminta ja muu kuin taloudellinen toiminta tulee käsitellä erillisinä palkkatukea myönnettäessä: tuen hakijat voivat eriyttää ne kirjanpidossaan. On myös huomattava, että kilpailuvaikutusten arviointi on jo nyt osa palkkatuen myöntämisen harkintaa. Jos palkkatuki ei vääristä kilpailua ylipäätään, ei se vääristä myöskään rajat ylittävää kilpailua.

Edelleen siirtäminen vaikuttavaa: ei vähennettävä, vaan lisättävä

Into vastustaa edelleen siirtämiseen esitettyjä muutoksia. Esitetyt muutokset tulevat vähentämään edelleen siirtämistä ja siten heikentämään työllisyyttä. **Into korostaa, että edelleen siirtäminen on vaikuttava palvelu tukea avoimille työmarkkinoille työllistymistä, ja sen käyttöä tulisi laajentaa, eikä rajoittaa, kuten esityksessä tehdään**. Edelleen siirtäminen paitsi edistää työllistymistä myös lisää välityömarkkinoilla toteutettavien palvelujen vaikuttavuutta. Se tarjoaa työpajan valmentautujalle yksilöllistä valmennusta avointen markkinoiden työpaikkaan kiinnittymisessä ja työssä pysymisessä. Valmennuksella voidaan tukea myös työnantajaa heikossa työmarkkina-asemassa olevan uuden työntekijän kohtaamisessa ja esille nousevien haasteiden yhteisessä ratkaisemisessa. Työpajakentän kokemusten mukaan työpaikkoja kyllä löydetään, mutta ilman valmennuksen tukea kiinnittyminen ei välttämättä ole kestävää.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

Esityksen mukaan nykyinen edelleen siirtämisen järjestelmä vääristää kilpailua, ja siksi edelleen siirtämisen säännöksiä tulisi tiukentaa siten, että käyttäjäyritykseen kohdentuu samat edellytykset kuin sen hakiessa itse palkkatukea. Näin ollen tilanteessa, jossa käyttäjäyritys olisi oikeutettu varsinaista työnantajaa pienempään palkkatukeen, tulisi palkkatuen määrää alentaa edelleen siirtämisen ajaksi kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Esityksen mukaan käyttäjäyrityksen tulisi maksaa edelleen siirtämisestä käypää korvausta, jona pidettäisiin summaa, joka vastaa työntekijälle maksettavan palkan ja palkkatuen erotusta. **Into ei usko, että yrittäjät olisivat kiinnostuneita maksamaan tällaisia korvaussummia**. **He kaipaavat tukea heikossa työmarkkina-asemassa olevan henkilön ohjaamiseen, työpaikkaan integroimiseen ja työn räätälöimiseen. Into korostaa, että tämä tulee mahdollistaa edelleen siirtämistä kehittämällä ja laajentamalla.** Tässä kannattaa hyödyntää työpajojen ja muiden välityömarkkinatoimijoiden asiantuntemusta. Edelleen siirtämistä on voitu toteuttaa myös niin, että kunnat ovat edelleen siirtäneet henkilön järjestöön. Myös tämä tulisi muutosten myötä vähenemään.

Työpajatoimijat kuvaavat palkkatukiuudistuksen ja edelleen siirtämisen heikentämisen vaikutuksia:

> *”Asiakaskohderyhmälle erittäin suuri negatiivinen vaikutus. Asiakkaat ovat olleet pajallamme ensin palkkatuella, jolloin olemme voineet vahvistaa heitä ja sitten edelleensijoittaa yrityksiin. Nämä asiakkaat eivät ole valmiita siirtymään suoraan yrityksiin palkkatuella, erilaisten haasteiden takia. En usko, että yrityksetkään ottavat heitä suoraan palkkatuella, yritykset miettivät aina tulosta (henkilön pitää olla tuottava).”*

> *”Nyt olemme tietyissä tilanteissa pystyneet siirtämään asiakkaan yrityksiin palkkatuella muutamaksi kuukaudeksi, joka on tarjonnut yrityksille riskittömän "tutustumisjakson" työntekijään – tämä jäisi toiminnastamme kokonaan pois. Palkkatukiuudistus ei todellakaan tule lisäämään tämän kohderyhmän työllistymistä avoimille työmarkkinoille, yrityksillä ei ole resurssia siihen työmäärään, mitä esim. meille ohjautuvien pitkäaikaistyöttömien työelämään paluu vaatii!”*

> *”Kaikki hyväksi havaitut vaikutukset vaarantuisivat ja supistuisivat: palkkatuettu työ työpajan valmennusmuotona on osoittautunut valtavan tuloksekkaaksi väyläksi nostaa työttömiä nuoria työelämään. Asiakas ei työkokeilun päättyessä pääse putoamaan takaisin työttömyyteen, hän saa riittävää yksilöllistä valmennusta ja tukea (joihin yrityksissä ei välttämättä ole aikaa eikä resursseja), asiakas pystyy hankkimaan lisää ammattialakohtaista työkokemusta, työelämätaidot ovat hallussa ja työn hakeminen avoimilta markkinoilta on aina helpompaa työssä ollessa kuin työttömänä. Käyttäjäyrityssiirto on ollut toimiva väylä päästä näyttämään omat taitonsa ja löytää työpaikka. Palkkatukityön pystyy myös tarvittaessa keskeyttämään nopeasti ja siirtyä paremmin palkattuun / pidempikestoiseen työhön tai opiskeluun. Vaikeasti työllistyvien henkilöiden kohdalla tarvitaan aikaa, tukea ja jatkuvuutta työllistymisen tiellä. Työyhteisössä toimimiseen ja vastuun kantamiseen opitaan vain tekemällä töitä yhdessä muiden kanssa. Paikallinen elinkeinoelämä on saanut osaavia tekijöitä toiminnan seurauksena.”*

Palkkatuki mahdollistettava samalle työnantajalle

On tarkoituksenmukaista, että palkkatukijakso voidaan jatkossa myöntää heti edellisen palkkatukijakson päätyttyä ilman ns. jäähysääntöä. Ei ole kuitenkaan tarpeen rajata, että palkkatukea voitaisiin myöntää vain toiselle työnantajalle. On myös huomattava, että lyhyet palkkatukijaksot lisäävät byrokratiaa.

Esityksen mukaan palkkatukea ei myönnettäisi samalle työnantajalle toista kertaa, ellei perusteena ole vamma tai sairaus, oppisopimuskoulutus tai 60-vuotias pitkäaikaistyötön. Into ei pidä tätä kannatettavana rajauksena. **Osa heikossa työmarkkina-asemassa olevista tarvitsee pidempiä palkkatukijaksoja**

työllistyäkseen, vaikkei heillä ole vammaa tai sairautta. Ehdotus estää myös henkilön työllistämisen samalle työnantajalle, vaikka hän olisi ollut välillä työttömänä tai työssä toisella työnantajalla. On myös huomattava, että pienillä paikkakunnilla soveltuvia työnantajia on rajoitettu määrä. **Tässä tulee mahdollistaa tarveharkinta, jos palkkatukijaksoa on seuraamassa työttömyys.**

Palkkatuettu työ välityömarkkinoilla tarjoaa työn lisäksi yksilöllistä valmennusta, vahvistaa työelämäosallisuutta ja tukee avoimille työmarkkinoille siirtymistä.

Palkkatuen kestoa ei tule rajata

Into katsoo, ettei palkkatuen kestoa tule rajata 10 kuukauteen. Myös 12 kuukauden jakso tulee olla mahdollinen. **Osa työttömistä on kaukana avoimista työmarkkinoista ja tarvitsee työllistyäkseen yksilöllistä valmennusta ja sekä työelämävalmiuksiensa että ammatillisen osaamisensa vahvistamista.** Pitkittyneen työttömyyden taustalla on yleensä tuentarpeita, jotka tulee selvittää ja joihin tulee vastata. Tätä voidaan tarjota työpajoissa ja muiden välityömarkkinatoimijoiden palveluissa – avointen markkinoiden työnantajilla ei tätä ole tarjolla.

Tulee nähdä, että lähellä avoimia työmarkkinoita olevalle työnhakijalle jo 5 kuukauden palkkatukijakso voi olla hyvinkin riittävä, mutta välityömarkkinoiden kohderyhmä on toinen: yksilöllistä ohjausta ja työvalmennusta tarvitsevat. Jos palkkatukijakso ei kuitenkaan johda työllistymiseen, tulisi olla mahdollista, että työssäoloehto palkkatuetussa työssä täyttyy. Esityksen mukaan palkkatukea voidaan myöntää vamman tai sairauden vuoksi alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen (70 %:n palkkatuki) 10 kuukaudeksi, ja sitä voidaan jatkaa samalla työnantajalla tietyin edellytyksin. Into katsoo, että tämä kohderyhmä tarvitsee pitkäjänteistä yksilöllistä tukea ja työvalmennusta sekä työn räätälöintiä ja työolosuhteiden mukautusta, ja heidän työllistymisensä edistäminen on tärkeää. 12 kuukauden tukijakso ja sitä tarvittaessa seuraavat tukijaksot olisivat tarkoituksenmukaisia.

Into kannattaa esityksessä esitettävää lisäystä, jossa palkkatuen tarkoitukseen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisäämistä. Työelämäosallisuuden ja työllistämismahdollisuuksien lisääminen on tarkoituksenmukaista myös näillä kohderyhmillä. Lain perusteluissa tulee huomioida, että työntekijän tarvitsema erityinen tuki ja ohjaus tulee rahoittaa palkkatuesta erillään.

On myös tärkeää, että palkkatukea voidaan myöntää ammatillisen tutkinnon suorittaneille alle 25-vuotiaille. Tässä kohderyhmässä on paljon nuoria, jotka tarvitsevat työelämävalmiuksiensa ja ammatillisten taitojensa vahvistamista palkkatuetun työn avulla.

Palkkatuen sivukulut ja lomarahat tulee kattaa palkkatuella

Uudistuksessa sivukulujen ulosrajaamisen kompensointina on tarkoitus nostaa palkkatukiprosentteja. **On kuitenkin huomattava, etteivät palkkatukiprosentit kaikissa tapauksissa nouse, eikä kompensointi siten ole taattu.** On varmistettava, ettei esitys nosta kustannuksia. On myös huomattava, että työnantajille palkkatukiprosentit eivät anna selkeää kuvaa todellisista kustannuksista, koska ne eivät kata sivukuluja ja lomarahaa. **Esityksessä olisi tullut tarkemmin selvittää vaihtoehtoa, jossa sivukulut korvattaisiin kaikille työnantajille pienimmän laskennallisen kertoimen mukaan.** Työpajatoimija kuvaa uudistuksen vaikutuksia:

> *”Työllistämisen kustannukset kasvavat, koska sivukulut ja lomarahat jäävät kokonaan työnantajan maksettaviksi, joten palkkatukityöllistettyjen määrä todennäköisesti pienenee.”*

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

Into haluaa kiinnittää huomiota myös kuntatyönantajille myönnettävään palkkatukeen. Siinä tulisi hyödyntää vastaavaa sivukulut huomioivaa kerrointa, kuin 100 %:ssa palkkatuessa. Laskennallisen kertoimen käyttö olisi mahdollista, sillä kuntien tuki ei kohdistu elinkeinotoimintaan eikä ole valtiontukisäänntelyn piirissä.

Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

Hallitus korostaa oppisopimuskoulutusta ja sen merkitystä, mutta palkkatukiuudistus ei edusta tätä linjaa. Esityksen mukaan oppisopimuskoulutukseen myönnettäisiin 50 %:n palkkatuki. Into pitää oppisopimusopiskelun edistämistä tärkeänä. **Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen myönnettäisiin de minimis -tukena, mitä Into ei pidä kannatettavana. On myös huomattava, ettei 50 %:n tuki ole vielä riittävä monellekaan kolmannen sektorin toimijalle. Jos kompensointi olisi suurempi, oppisopimuskoulutusta pystyttäisiin hyödyntämään laajemmin.** Lisäksi lakiin tulisi saada selkeä kirjaus, että palkkatukea oppisopimukseen olisi mahdollista myöntää samalle työnantajalle saman työntekijän palkkaamiseen.

Työpajoilla myös oppisopimukseen kuuluu aina työ- ja yksilövalmennusvalmennus, ja kyse on näin ollen tuetusta oppisopimuksesta. Moni oppisopimusopiskelusta kiinnostunut nuori tarvitsee yksilöllistä valmennuksellista tukea ja hyötyy siten tuetusta oppisopimuksesta. Sitä tulisi hyödyntää entistä laajemmin, ja työpajojen tarjoamista valmennuspalveluista tulee saada asianmukainen korvaus.

> *”Prosessiomainen toiminta poluttaa asiakas osallisuutta lisäävistä ja työelämään kuntouttavista palveluista osaamisen vahvistamisen ja työllistymisen tukemisen palveluihin päättyy. Käytännössä emme voi tarjota palkkatuettua työtä, johon on liitetty oppisopimuskoulutuksella tutkinnon osia tukea tarvitseville pitkäaikaistyöttömille.”*

> *”Nuorten jatkopolutus vaikeutuu. Työpajallamme nuoria on pystytty kuntouttavan ja työkokeilun jälkeen palkkaamaan 100 % palkkatuella. Oppisopimuksia on ollut mahdollista tehdä 100 % palkkatuen ansiosta vuosittain lukuisia.”*

Työntarjoamisvelvollisuus

Esityksen mukaan työsopimuslain yhdistyksiä ja säätiöitä koskeva työntarjoamisvelvollisuuteen liittyvä poikkeus laajennettaisiin koskemaan rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia. Poikkeusta kuitenkin rajattaisiin siten, että se koskisi ainoastaan 100 %:n palkkatuella työllistetyn työhön ottoa. Muiden työntekijöiden työhön ottaminen edellyttäisi normaalisti työn tarjoamista työnantajan osa-aikaisille, lomautetuille tai irtisanotuille työntekijöille. **Into ei kannata rajausta 100 %:n palkkatukeen. Tämä vaikuttaisi kriittisesti välityömarkkinoilla toimivien järjestöjen toimintaan ja niiden tarjoamiin työmahdollisuuksiin.**

Into korostaa, että on olennaista säilyttää työsopimuslaissa työpajoja ja vastaavia valmennusyksiköitä koskeva poikkeus työntarjoamisvelvollisuuteen. Tällöin työntarjoamisvelvollisuuden estämättä ”kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa”. **Into katsoo, että poikkeuksen tulee koskea kaikkia palkkatukiprosentteja.**

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Lopuksi

Esityksen tavoitteena on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyttä. **Tavoite on oikea, mutta keinot johtavat päinvastaiseen lopputulokseen. Esitys herättää suurta huolta heikossa työmarkkina-asemassa olevien asemasta. Esityksen seurauksena heidän työllistämismahdollisuutensa vähenevät merkittävästi ja työllisyys on heikkenemässä.** Kriittisimmät vaikutukset ovat kolmannen sektorin toimijoiden 100 %:n palkkatuen kohdalla, joka vähenisi olennaisesti. Tällä tuella on pystytty työllistämään haasteellisessa tilanteessa olevia, vahvistamaan heidän palkkatyöosallisuuttaan ja tukemaan polkuja avoimille työmarkkinoille. Kun myös edelleen siirtämisen ehtoja heikennetään, vähennetään vaikuttavaa polutusta kolmannelta sektorilta avoimille työmarkkinoille. Esitetyillä muutoksilla on myös muita kolmannen sektorin toimijoiden taloutta heikentäviä kerrannaisvaikutuksia. Tämä vähentää edelleen heikossa asemassa oleville tarjottavia valmennus-, kuntoutus- ja työllistämispalveluita. **Valiokunnalla on vielä mahdollisuus korjata esityksessä olevat epäkohdat.**

Into huomauttaa, ettei Työkanava Oy ei tule paikkaamaan menetettäviä työllistämismahdollisuuksia. Sen asiakasvolyymit ovat marginaaliset verrattuna välityömarkkinoilta poistuvaan palkkatuettuun työhön. Into korostaa, että palkkatuen uudistamisessa on tärkeää kuulla laajasti järjestöjä ja välityömarkkinatoimijoita, jotka työskentelevät heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämiseksi ja tuntevat heidän tilanteensa ja tuentarpeensa sekä vaikuttavat ratkaisut työllistymisen tukemiseksi. Nyt uudistusta on tehty ilman, että kentän asiantuntemusta on hyödynnetty.

Työllistämisen edistäminen on kunnan ja hyvinvointialueiden yhteistyön ytimessä. Kunnan rooli työllisyyden edistämisessä korostuu tulevan TE2024-uudistuksen myötä. Into pitää 55 vuotta täyttäneiden uutta työllistämistukea tarkoituksenmukaisena. Työllistämistuen suhdetta kuntien velvoitetyöllistämiseen tulee kuitenkin tarkentaa. Tarpeen olisi, että työllistämistuki kattaisi kaikki velvoitetyöllistettävät. Into korostaa, että olennaista on vahvistaa TE-palveluiden ja kuntakokeilujen palveluihin ohjaamista ennen työttömyyden pitkittymistä.

Into katsoo, että jos uudistus hyväksytään esityksen mukaisesti, tulee lain toimeenpanoa siirtää 1.1.2025 saakka, jolloin TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille. Tämä toisi lisäaikaa toteuttaa tarvittavat arvioinnit ja selvitykset sekä valmistautua muutoksiin.

Hyvästä yleisestä työllisyyskehityksestä huolimatta kaikista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien pitkäaikaistyöttömyys (yli 24 kk) on pysynyt korkealla tasolla. Pitkäaikaistyöttömien ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämiseen tulee kiinnittää nyt erityistä huomiota. Esitys ei mahdollista tätä, vaan tulee lisäämään pitkäaikaistyöttömyyttä. Esityksen tavoitteena oleva työllisyyden lisääminen ei tule toteutumaan, päinvastoin. **Kolmannen sektorin työllistämis-, valmennus- ja kuntoutuspalvelut on turvattava. Jos esitys hyväksytään tällaisenaan, vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyys ja kokonaistilanne tulevat heikkenemään. On vaikea uskoa, että hallituksen tavoitteena on heikossa asemassa olevien työllistymisen ja palveluiden alasajo. Mutta sitä palkkatukiuudistus tarkoittaa.**

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY